

METAPHORIC EXPRESSIVENESS IN SPORTS TERMINOLOGY

Ana-Maria DUDĂU

Conf.. univ. dr.

Universitatea „Constantin Brâncuși” din Tg-Jiu

ABSTRACT:

A MASSIVE SPORTS TERMINOLOGY HAS ENTERED OR FORMED IN THE ROMANIAN LANGUAGE ONLY IN THE ERA BETWEEN THE TWO WORLD WARS. THE MAIN REASON THAT EXPLAIN THIS MASSIVE LOAN TERMS SEEMS TO BE THAT, IN THE ERA BETWEEN THE TWO WARS, BEGAN TO PRACTICE THE NEW AND CONSISTENTLY, MOST OF TODAY'S SPORTS. NUMEROUS SPECIALIST PERIODICALS WHICH APPEAR DURING THIS PERIOD HELPS DRAMATICALLY IN THE POPULARIZATION OF SPORTS TERMINOLOGY. IT WAS SHOWN THAT THE ROMANIAN SPORTS TERMINOLOGY MUST BE CONSIDERED, ALMOST WITHOUT EXCEPTION OF FRENCH ORIGIN. A MASSIVE SPORTS TERMINOLOGY HAS ENTERED OR FORMED IN THE ROMANIAN LANGUAGE ONLY IN THE ERA BETWEEN THE TWO WORLD WARS. THE MAIN REASON THAT EXPLAIN THIS MASSIVE LOAN TERMS SEEMS TO BE THAT, IN THE ERA BETWEEN THE TWO WARS, BEGAN TO PRACTICE THE NEW AND CONSISTENTLY, MOST OF TODAY'S SPORTS. NUMEROUS SPECIALIST PERIODICALS WHICH APPEAR DURING THIS PERIOD HELPS DRAMATICALLY IN THE POPULARIZATION OF SPORTS TERMINOLOGY.

KEYWORDS : *SPORTS TERMINOLOGY, LANGUAGE, THE INFLUENCE OF ENGLISH, METAPHOR.*

Numărul, delimitarea și caracteristicile stilurilor ni se par a fi probleme încă deschise, pana la apariția unor studii aprofundate consacrate fiecărui stil in parte. Academicianul Iorgu Iordan accepta șase „specii” de stil:

1. literar propriu-zis sau artistic;
2. stiintific si tehnic;
3. publicistic;
4. oficial;
5. oratoric;
6. familiar;”

În „Limba romana contemporana” , Iorgu Iordan considera ca limbajul sportiv este, în esența , un aspect al limbajului tehnic: „avem a face cu un limbaj tehnic, cu o terminologie de specialiști, ca la o profesiune oarecare: sportivul este un adevărat tehnician, care , practicând o anumita îndeletnicire, îi cunoaște toate secretele și utilizează termenii tehnici consacrați”. Este adevărat ca - prin numeroase caracteristici – limbajul sportiv se înrudește cu acela al tehnicii si al științei. Dar, pe de alta parte, limba scrierilor sportive are unele afinități evidente

cu stilul publicistic și chiar cu acel artistic: ne referim în primul rând la exprimarea familiară și figurată, bine reprezentată în limbajul sportiv.

Prin trăsături lexicale și sintactice proprii, precum și prin modul specific în care folosește elementele din celelalte stiluri – limba operelor sportive constituie, după părerea noastră, un stil independent al limbii, în continuă evoluție și îmbogățire.

Limbajul sportiv este cel mai nou dintre speciile stilului în limba română. La 1 februarie 1880 apare primul periodic românesc de specialitate, revista bilunara Sportul . În cel dintâi număr al ei avem o enumerare aproximativ completă a disciplinelor sportive cunoscute, la acea dată, în țara noastră: „Cursele de cai, exercițiile corpului, manejul, creșterea și dresarea cailor, canotajul, vânătoarea, biliardul, patinajul, gimnastica”.

Paisprezece ani mai târziu, în 1894, lexicul sportiv se îmbogățește cu termeni ca marș, săritura în lungime, săritura în înălțime, paralele.

Nici periodicele sportive din anul 1894 nu arată un progres deosebit în constituirea noului stil; terminologia este încă extrem de săracă, iar conceptul de „sport” este înțeles greșit. Se confunda jocurile (în sens restrictiv) cu sporturile. Totuși – lista de termeni-nume de sporturi care apare în revista Sportul este cu mult mai bogată decât aceea din publicațiile anului 1880 : alergările pedestre, oina, natațiunea, nautica, cursele de călărie, vânătoarea, pescuitul, lupta corp la corp și trânta, săriturile la obstacole, ținta, datul pe gheata.

În mod masiv terminologia sportivă a pătruns sau s-a format în limba română abia în epoca dintre cele două războaie mondiale. Cauza principală care explică acest împrumut masiv de termeni ni se pare a fi aceea că, în epoca dintre cele două războaie, au început să se practice și la noi, în mod sistematic, majoritatea sporturilor de astăzi. Numeroase periodice de specialitate care apar în această perioadă ajută în mod hotărâtor la popularizarea terminologiei sportive.

S-a arătat că terminologia sportivă românească trebuie considerată, aproape fără excepție de proveniență franceză. „Terminologia sporturilor – scria Iorgu Iordan – este, în majoritate, de origine engleză... Mai toate sporturile au venit din Anglia, prin urmare și termenii respectivi trebuiau să vie tot de acolo. La noi, chiar când ei își păstrează pronunțarea și grafia originară, nu poate fi vorba decât în mod cu totul excepțional de împrumuturi directe. Aproape totdeauna ne-a servit drept intermediar limba franceză” Părerea aceasta, în general justă, trebuie acceptată totuși cu o rezerva: cu rezerva că influența engleză directă, necomparabilă cu cea franceză, nu poate fi negată cu totul. Prezența unor neologisme românești din domeniul sportiv care nu au corespondent decât în limba engleză, dovedește că influența engleză directă asupra terminologiei sportive românești există (de exemplu: centre-half, fr. demicentre)

Numărul termenilor sportivi din limba română contemporană este apreciabil, ajungând la mai multe mii de elemente; pentru o apreciere globală cât mai exactă am apelat la cel mai complet dicționar sportiv cunoscut de noi, Sportszotar, editat de Academia maghiară, care atestă circa 13.000 de cuvinte-titlu, cam aceleași și în limba română. Cifra nu rămâne însă concludentă dacă ținem seama că în lucrarea amintită au fost incluse, ca articole independente, numeroase sintagme ale stilului sportiv (expresii, locuțiuni), iar, pe de altă parte, că termenii sportivi polisemantici figurează de mai multe ori în lucrare, fiecare sens al cuvântului sportiv polisemantic fiind atestat în cadrul disciplinei căreia îi aparține. Terminologia românească se află într-un stadiu de îmbogățire atât de mare, încât tentativa de a face aprecieri statistice exacte asupra ei este nu numai temerară ci și cu totul imposibilă. De altfel, mai semnificativă decât aprecierea globală, statistică, ni se pare sistematizarea terminologiei sportive pe domenii și sfere de circulație.

Încă din deceniul al șaselea al secolului trecut au fost împrumutate de limba romană din franceză și au circulat cuvintele formate cu -man, unele inexistente în limba engleză: tenisman, scrierii după pronunția cuvântului (meci cf. engl. match) sau prin adoptarea cuvântului cu forma sa ortografică și cu pronunțarea din engleză, considerate a avea statut de cuvinte străine. Aceste două direcții le-am întâlnit și în cazurile menționate anterior, atunci când romana le-a împrumutat prin intermediul limbii franceze: boxeur, lider, miting, spicher vs. camping, forcing etc.”³⁰ Deoarece primele tendințe au dus la “romanizarea” forțată a unor cuvinte, în prezent acestea au fost “reetimologizate”. Tendințele actuale sunt concludente în cazul următoarelor exemple: cnocaut abreviat k.o. și cnocdaun abreviat k.d. au devenit knockout și, respectiv, knockdown. De asemenea, la unele cuvinte prin “reetimologizare” s-au introdus variante apropiate grafic de etimon, alături de cea romanizată, de exemplu pocher are și varianta poker.

Vom observa că niciuna din cele două tendințe nu sunt profitabile pentru cuvintele care se pot adapta (fonetic și grafic) fără nicio problemă, la sistemul limbii române. Situația este mai complicată atunci când româna începe să împrumute cuvinte direct din engleză. Termenul sportsman “sportiv”, a cărui primă folosire o întâlnim la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX, este puțin probabil să fi circulat în limba vorbită și să fi fost pronunțat de către romani ca în engleză; pronunția atestată era [sportmen], în presa sportivă apărând și substantivul feminin sportmenă. În prezent în unele dicționare (DOOM1, DEX) acest cuvânt figurează și este scris la singular ca în engleză sportsman și cu pluralul sportsmeni (la pluralul din engleză se adaugă și desinența românească de plural - i). În alt dicționar (MDA) apar numai ca variante, formele grafice romanizate sportmen și sportmeni pentru că s-au adaptat ușor în romană după sport -uri, sportmen definind “persoana care practică un sport”. Potrivit specialiștilor, pluralul termenului, menționat în DOOM2, atât sportsmen cât și sportsmeni este o scăpare și nu o “reetimologizare”. Încă din deceniul al șaselea al secolului trecut au fost împrumutate de limba romană din franceză și au circulat cuvintele formate cu -man, unele inexistente în limba engleză: tenisman, cf. fr. tennisman, pl. tennismans sau tennismen și recordman cf. fr. recordman, pl. recordmans sau recordmen, limba romană dezvoltând și corespondentele lor feminine menționate de unele dicționare: tenismană și recordmană. Influența engleză în limba română, foarte pronunțată în perioada actuală în limbile europene, se realizează atât prin preluarea masivă de elemente lexicale cât și prin atribuirea unor sensuri ale împrumuturilor englezești cuvintelor din limba română.

Manifestarea fenomenului de anglicizare și în țara noastră se datorează condițiilor social-politice actuale precum și lărgirii relațiilor economico – financiare cu lumea occidentală, cuvintele englezești fiind utilizate de specialiști pentru comunicarea și informarea în toate domeniile de activitate (unde sunt preferați termenii originali), precum și de vorbitori, care au tendința de a practica limba engleză ca limbă internațională de comunicare.

Pornind de la influența limbii engleze exercitate la toate nivelurile limbii, lucrarea se bazează pe cercetarea terminologiei economice românești din perspectiva variatelor ipostaze de utilizare a împrumuturilor din engleză, ce demonstrează dificultățile de adaptare la sistemul limbii române datorate deosebirilor majore dintre cele două limbi.

În conformitate cu norma din DOOM1 și preluate și de celelalte dicționare, apar următoarele forme: tenisman și tenismeni; recordman și recordmeni, recordmană, recordmeni, recordmene. Observăm că la singular ele reproduc grafia din limba de origine (franceza) cu - man, iar la plural apare o formă hibridă, pluralul (englezesc) - men la care s-a adăugat și desinența românească - i. Nu credem că cei care pronunțau un tenisman sau un recordman, foloseau pentru plural doi tenismeni sau doi recordmeni. Specialiștii în domeniu

consideră că grafia cu -man s-a menținut, fie din inerție, fie pentru că termenii în discuție au fost considerați cuvinte englezești cărora li s-au creat forme grafice apropiate de presupusul etimon (cu singularul în-man, dar pluralul în -men). În MDA aceste cuvinte apar numai ca variante și forme adaptate grafic după pronunțare, cu -men (la singular și plural, la masculin și feminin): tenismen,-ă,-i,-e și recordmen,-ă,-i,-e. Un exemplu asemănător îl poate constitui și termenul iahtman (rom.), format de la englezescul yachtman prin cuvântul fancez yachtman. În presa actuală, expresivitatea uzului lingvistic este determinată de relația inovație – clișeu. Specificul stilistic al presei românești, analizat în mai multe lucrări recente (Zafiu, 2001; Dumistrăcel, 2006; Gruică, 2006), este guvernat de metaforizare, mecanism de semnificare considerat „principala modalitate prin care apar în presă sensuri noi”. Alți cercetători adoptă un ton mai prudent și consideră că discursul jurnalistic de azi trebuie înțeles, prin analogie cu moda, ca „un joc între imuabil și efemer, între aventura novatoare și cuminența tradiționalistă” (Gruică, 2006, p. 9). Având ca trăsătură distinctivă „marea sa receptivitate la inovația lingvistică, bună sau rea” (idem), limba presei ilustrează acțiunea reglatoare a cadrului în care se produc mutațiile, dacă se ia ca reper relația inovație – clișeu, relație dinamică ce poate conduce la apariția unor schimbări lingvistice interesante.

Lucrarea de față are ca temă expresivitatea metaforică din mass-media românească, studiul fiind limitat la analiza metaforelor animaliere din presa sportivă actuală. Adoptând o celebră sintagmă darwiniană, s-ar putea aprecia că amploarea și frecvența acestor figuri demonstrează predilecția gazetarilor sportivi pentru reliefarea unui imaginar al luptei pentru supraviețuire. Spectacolul confruntării dintre „specii” se sprijină pe o scenografie imagistică simplă, dar sugestivă. Afluxul de imagini numite generic metafore animaliere face parte din entropia informațională a gazetelor sportive de zi cu zi. Ca parte a sistemului mai amplu de rețele de semnificare, imaginarul animalier este doar una dintre oglindile în care omul, „animalul metaforizant” (L. Blaga), își contemplant alteritatea. Nu întâmplător, într-o tabletă, intitulată Zoologie, veritabil exercițiu alegoric ferecat în haz de necaz, Andrei Pleșu (2004, p. 15) notează că animalitatea „se poartă”: „a identifica pe stradă, la televizor sau pe scena politică specii diferite de animalitate nu mai este (...) o operațiune ofensatoare, ci o modestă operă descriptivă. Iei notă, pur și simplu, de ambianță”.

Acest melanj pestriț de politicieni și oameni „de fotbal” accentuează stridența unui univers cultural de bazar populat cu panglicari, paraziți și secături, pentru a-l cita pe gazetarul Eminescu. În urmă cu mai bine de un veac, acesta comenta că „presa nu-i cu mult mai mult decât o fabrică de fraze cu care fățarnicia omenească îmbracă interese străine de interesul adevărat al poporului” (Eminescu, 1998, p. 35).

Fără a încerca o descriere exhaustivă a metaforizării în presa sportivă, ne propunem doar o schițare a configurațiilor stilistice dominante, având convingerea că un astfel de studiu poate contribui la ilustrarea tendințelor expresive actuale din publicistica românească. Se poate observa cu ușurință că denumirile echipelor sportive sunt, de multe ori, de sorginte metaforică. Denumiri precum Real Madrid, Glasgow Rangers, Steaua București, Farul Constanța, Gloria Bistrița etc. arată că elementul metaforizant impune seme ale nobleței, numele fiind considerat emblematic pentru mentalitatea echipei respective: real [+ regalitate], ranger [+ protecție], stea [+ strălucire], far [+ luminozitate], glorie [+ măreție]. Fenomen universal în lumea sportivă, alegerea unui nume metaforic pare să se întemeieze pe fundamente etice: sportul înobilează ființa umană, iar onoarea și spiritul competitiv, ca atribute cavalierești, pot încununa aspirația spre glorie. Cu toate acestea, tradiția denominativă din lumea sportivă de pe cele două maluri ale Atlanticului este profund diferită. Dacă numele celor mai puternice cluburi de fotbal din Europa nu includ nicio metaforă animalieră, viața sportivă din S.U.A. este dominată de o „faună” foarte diversă. Pe emblemele celor mai

cunoscute echipe americane este reprezentată o mare varietate animalieră, ca și cum locuitorii din Lumea Nouă ar fi fascinați de puterea ascunsă a vechilor semnificații totemice, dominante pe continentul nord-american înainte de sosirea lui „self-made man”. În consecință, în sporturile care necesită viteză, forță și agresivitate (baschet, fotbal american, hochei) câmpul denominativ dominant este cel al prădătorilor: velociraptorii, urși, pantere, jaguari, coioți. În contrast cu această tendință, în întrecerile bazate pe îndemânare și agerime (baseball-ul, de exemplu), numele echipelor sunt asociate cu denumirile unor zburătoare agile, cu penaj frumos colorat: păsări cardinal, gaițe albastre, granguri etc.

O altă modalitate de accentuare a identității, la fel de importantă ca denumirea, este folosirea unei embleme. Semnul iconic devine complementar numelui și determină apariția unui supranume care, de regulă, apare prin transpunerea lingvistică a imaginii de pe blazon. Semne cu motivare cultural-ionică, supranumele s-au impus în conștiința iubitorilor de sport și fac parte din vocabularul oricărui gazetar sportiv. Jucătorii echipei de fotbal FC Liverpool sunt supranumiți cormoranii, pentru că pasărea respectivă figurează pe blazonul echipei, FC Dinamo București este echipa câinilor roșii, rechinii sunt sportivii de la clubul Farul Constanța, lupii nu mai umblă prin pădure, ci fac parte din echipa Petrolul Ploiești, iar cei mai cunoscuți lilieci joacă fotbal în Spania, la FC Valencia. În cazul în care mai multe echipe au același supranume, diferențierea se realizează după naționalitate, după locul de proveniență sau după culorile echipamentului sportiv. Pentru a fi deosebiți de lupii portughezi din echipa națională de rugby, fotbaliștii români care joacă la formația Petrolul Ploiești sunt supranumiți lupii galbeni⁹, leii din Bănie¹⁰ (fotbaliștii de la clubul Universitatea Craiova) nu se confundă cu leii din formația Sporting Lisabona, iar membrii echipei naționale de rugby, supranumiți urșii din Carpați se bucură de o faimă mai mare decât a urșilor portocalii¹¹ din echipa de fotbal Ceahlăul Piatra Neamț. Prin extensie, supranumele atribuit echipei este utilizat și pentru a face referire la suporteri. Întrebuințate, aproape exclusiv, la plural, metaforicele supranume animaliere reflectă valoarea și prestigiul de care se bucură echipele. Necunoașterea acestor clișee semantice sau raportarea accidentală la semnificația denotativă transformă știrile sportive în surse involuntare de umor: „«Cocoșii» și «Pumele» dau startul Cupei Mondiale la Rugby”, „Marius Nae și Florin Maxim au semnat cu «rechinii»”¹², „Forlan este dorit cu insistență de «lilieci»” etc.

O a doua categorie de supranume este reprezentată de denumirile unor animale emblematice pentru biodiversitatea unei anumite regiuni. Tigrii coreeni din Asia, elefanții africani din Coasta de Fildeș, leii neîmblânziți din Camerun, pumele argentine, cangurii australieni etc. sunt doar câteva dintre metaforele animaliere care, în presa sportivă, capătă statut de etnonime, dat fiind că aceste supranume se întrebuințează atunci când națiunile respective participă la marile competiții sportive pe echipe (fotbal, rugby, baschet etc.).

Un tip mai rar de metaforizare se manifestă prin apariția supranumelor care, în mod obișnuit, sunt nume de animale mitice. Fără a fi simboluri culturale specifice unor popoare, ci, mai degrabă, clișee rezultate din convenții jurnalistice, metaforele de acest tip au o circulație restrânsă. „Adam a fost îngropat exact în locul în care a fost creat, adică în Centrul Lumii, pe Golgota. “Centrul” este prin urmare zona sacrului prin excelență, cea a realității absolute.”[M.R.O.Curelar, 1/2015,P.157). De pildă, sensul figurat al cuvântului cerber („paznic neînduplecat”) este folosit, prin extindere semantică, pentru a lăuda eficiența unui portar sau apărător²¹, înțelesul termenului centaur („ființă imaginară, jumătate om, jumătate cal”) a fost lărgit metaforic pentru a-i include și pe motocicliști, iar dragonii nu mai sunt monștri, ci fotbaliști la FC Porto.

În presa românească actuală, metafora animalieră este valorificată pentru a dezvolta efecte expresive antagonice. Conotațiile dominant meliorative din gazetele sportive contrastează cu

semnificațiile peiorativ-pamfletare din textele social-politice. De altfel, politica și sportul sunt aspecte tematice dominante în paginile ziarelor. Cu toate dificultățile de adaptare la sistemul lingvistic al limbii române, împrumuturile din limba engleză continuă să pătrundă masiv și rapid în limba română actuală, accelerând procesul de îmbogățire a vocabularului, antrenând totodată schimbări importante la alte niveluri ale sistemului.

BIBLIOGRAFIE

1. Ruxandra Cesereanu, *Imaginarul violent al românilor*, Editura Humanitas, București, 2003.
2. Eugeniu Coșeriu, *Prelegeri și conferințe în Anuar de lingvistică și istorie literară*, Tomul XXXIII, 1992-1993, Editura Academiei Române, Iași, 1992.
3. Eugeniu Coșeriu, *Lecții de lingvistică generală*, Editura ARC, Chișinău, 2000.
4. Stelian Dumitrăcel, *Limbajul publicistic*, Institutul European, Iași, 2006.
5. Mihai Eminescu, *Opere politice*, vol. II, Editura Timpul, Iași, 1998.
6. G. Gruică, *Moda lingvistică 2007. Norma, uzul și abuzul*, Editura Paralela 45, Pitești, 2006.
7. Grupul μ , *Retorică generală*, Editura Univers, București, 1974.
8. Patrick Hruby, *Endangered Species*, „The Washington Times”, 2 iunie 2001.
9. Andrei Pleșu, *Obscenitatea publică*, Editura Humanitas, București, 2004.
10. Valeria Guțu Romalo, *Corectitudine și greșală. Limba română de azi*, Editura Humanitas, București, 2003.
11. Teodor Oancă, *Probleme controversate în cercetarea onomastică românească*, Editura Scrisul românesc, Craiova, 1996.
12. Michael Riffaterre, *Essais de stylistique structurale*, traductions par Daniel Delas, Flammarion, Paris, 1971.
13. Adriana Stoichițoiu-Ichim, *Vocabularul limbii române actuale. Dinamică, influențe, creativitate*, Editura All, București, 2001.
14. Adriana Stoichițoiu-Ichim, *Creativitate lexicală în româna actuală*, Editura Universității din București, 2006.
15. Rodica Zafiu, *Diversitate stilistică în româna actuală*, Editura Universității din București, 2001.
16. Rodica Zafiu, *Limbaj și politică*, Editura Universității din București, 2007.
17. Mirabela Rely Odette CURELAR, „JOY OF LIFE” BETWEEN SACRED AND PROFANE IN THE VISION OF MIRCEA ELIADE, *Annals of the „Constantin Brâncuși” University of Târgu Jiu, Letter and Social Science Series, Supplement 1/2015, „ACADEMICA BRÂNCUȘI” PUBLISHER*, p.157.

Note

1 Comentând asupra acestui aspect, Valeria Guțu Romalo (2005, p. 245) observă că „un rol determinant revine ponderii pe care o capătă în societatea modernă actuală mass-media, care sub aspect lingvistic, prin varietatea formelor sale de manifestare, prin larga audiență pe care o are, devine modelul principal de exprimare, dislocând exemplul tradițional al cârturarului, al scriitorului, al omului cultivat”.

2 Pentru o analiză a acestui fenomen, vezi Stoichițoiu-Ichim (2006, p. 357-372).

3 „discursul repetat (...) cuprinde tot ceea ce în vorbirea unei comunități se repetă într-o formă mai mult sau mai puțin identică sub formă de discurs deja făcut sau combinație mai mult sau mai puțin fixă, ca fragment, lung sau scurt a «ceea ce s-a spus deja»” (Coșeriu, 2000, p. 258-259).

4 „Tehnica liberă cuprinde elementele constitutive ale limbii și regulile «actuale» cu privire la modificarea și combinarea lor, adică «cuvintele», instrumentele și procedeele lexicale și gramaticale” (Coșeriu, 2000, p. 258).

5 Exemplele sunt preluate din edițiile pentru internet ale unor cotidiene sportive românești de mare tiraj, *Gazeta Sporturilor* (www.gsp.ro) și *ProSport* (www.prosport.ro), faptele de limbă ilustrative fiind comparate cu uzul lingvistic din alte publicații românești, centrale sau regionale („Cotidianul”, „Evenimentul Zilei”, „Ziua” etc.).

6 Real Madrid (Spania), FC Barcelona (Spania), Juventus Torino (Italia), Manchester United (Anglia), A.C. Milan (Italia), Chelsea (Anglia), Internazionale Milano (Italia), Bayern Munchen (Germania), Arsenal (Anglia), Liverpool (Anglia), Lyon (Franța), A. S. Roma (Italia), Newcastle United (Anglia), Schalke 04 (Germania), Tottenham Hotspur (Anglia), Hamburger SV (Germania), Manchester City (Anglia), Glasgow Rangers (Scoția), West Ham United (Anglia), Benfica Lisabona (Portugalia). Clasamentul a fost realizat ținându-se cont de veniturile anuale realizate de cluburi în perioada 2006-2007. Pentru detalii, vezi http://en.wikipedia.org/wiki/Deloitte_Football_Money_League#Full_listing

7 Echipele enumerate apar în calendarul întrecerilor sportive organizate de: 1) Asociația Națională de Baschet (NBA): Toronto Raptors (Velociraptorii din Toronto), Chicago Bulls (Taurii din Chicago), Atlanta Hawks (Ulii din Atlanta); 2) Liga Națională de Fotbal (NFL): Baltimore Ravens (Corbii din Baltimore), Chicago Bears (Urșii

din Chicago), Atlanta Falcons (Șoimii din Atlanta), Carolina Panthers (Panterele din Carolina), Jacksonville Jaguars (Jaguarii din Jacksonville), Miami Dolphins (Delfinii din Miami), Philadelphia Eagles (Vulturii din Philadelphia); 3) Marea Ligă de Baseball (MLB): St. Louis Cardinals (Cardinalii din St. Louis), Detroit Tigers (Tigrii din Detroit), Toronto Bluejays (Gaițele Albastre din Toronto), Baltimore Orioles (Grangurii din Baltimore) și 4) Liga Națională de Hochei (NHL): Florida Panthers (Panterele din Florida), Nashville Predators (Prădătorii din Nashville), Phoenix Coyotes (Coișii din Phoenix), San Jose Sharks (Rechinii din San Jose).

8 Pentru problema distincției între poreclă și supranume, vezi Oancă (1996, p. 10-18). Autorul respectiv este de opinie că porecele „sunt acele nume complementare care au caracter motivat și afectiv și ilustrează particularități fizice, psihice, lingvistice, geografice (etc.) (de obicei defecte) sau întâmplări memorabile din viața purtătorului lor, având la bază, de cele mai multe ori, o metaforă creată mai ales din și pentru amuzament” (p. 12), în timp ce supranumele „este numele complementar atribuit unei persoane care, prin preluarea lui de către colateralii acesteia sau descendenți funcționează ca nume de familie neoficializat (...). În categoria supranumelor mai intră numele etnice, numele date după titluri, ranguri sau profesii, după starea socială, originea locală etc., într-un cuvânt apelative denominative” (idem).

9 „(...) lupii galbeni dau piept cu «cavalerii» bănățeni conduși de Gheorghe Hagi”, „Cotidianul”, 7 decembrie 2005, autor Florin Dobre; www.cotidianul.ro.

10 „Leii din Bănie au început deja să viseze la Craiova Maxima”, „Gândul”, 30 iulie 2007, autor Ionuț Pârvulescu; www.gandul.info. Supranumele de lei este motivat de blazonul echipei.

11 „(...) urșii portocalii ai lui Gheorghe Pinalti Stefan au luat spășiți calea spre poalele Pietricicăi”, „Gândul”, 8 august 2006, autor Gabriela Doboș, articolul Poli Iași, victorie la limită în derbiul Moldovei, cu Ceahlăul; www.gandul.info.